

Výstavní pomník pro Masaryka

5. 12. 2017, Lidové noviny, s. 8

JAKUB JAREŠ

V Národním muzeu právě probíhá výstava s prostým názvem Fenomén Masaryk. K osmdesátému výročí úmrtí prvního prezidenta ji připravil historik Michal Stehlík a jeho tým. Jako každý, kdo se potýká s úkazem TGM, stál před poměrně náročným úkolem: vyhnout se mýtotočrnému tatíčkování a tesání dalšího pomníku a vyprávět zajímavě a nově příběh, který byl vyprávěn již nespočetněkrát. Nakolik se to podařilo?

Výstavu rozdělil autorský tým do tří tematických částí. První je biografická a představuje TGM postupně jako Tomáše (dětství, rodina a osobní život), Garrigue (Charlotta, angažmá v ženské otázce a vztah k Americe), Masaryka (TGM jako orientační bod v diskusi, jeho ideové příznivci a protivníci), Profesora a nakonec také Prezidenta. Druhá část výstavy je proměnlivá, dva týdny po otevření se věnovala otázce Rukopisů včetně vystavení jejich originálů, poté je nahradil případ Leopolda Hilsnera a Masarykova role v něm. Závěrečná třetí část Fenoménu Masaryk začíná až okamžikem Masarykovy smrti a pohřbu a sleduje jeho následné uctívání, vytěšňování a zakazování i opakované návraty do veřejného prostoru. Výstava tak prakticky končí v současnosti a dalo by se říct, že pokračuje i do budoucnosti, protože implicitně vznáší otázku, jak bude česká společnost s Masarykovým odkazem nakládat dále.

Právě v této části výstavy jsou její nejsilnější momenty. Na mnohé návštěvníky zřejmě silně emočně zapůsobí prostor s vystavenou posmrtnou maskou a odlitkem ruky, v němž jsou zároveň promítány záběry ze státního pohřbu. Jakkoli se z podstaty věci jedná o patetickou scénu, není nijak vtíravá ani nuceně dojímavá. Velmi působivá je také výstavní inscenace, v níž autoři na bílou plochu siluetu jezdecké sochy TGM promítají fotografie z československých a českých dějin. Na nezvyklé projekční ploše tak postupně defilují záběry ze seriálu Chalupáři, obličej Václava Klause a Miloše Zemana či snímky z nedávné protiislámské akce Martina Konvičky na Staroměstském náměstí. Za shlédnutí stojí také závěrečné krátké filmy, v nichž autoři výstavy komentují z různých úhlů pohledu Masarykovu osobnost.

Naproti tomu biografická část výstavy je slabší. Nabízí sice vzácné exponáty a sděluje podstatné informace, ale nedaří se jí představit Masaryka tak, aby se návštěvníkům opravdu zaryl pod kůži. Aby s ním, obrazně řečeno, dýchali a spoluprožívali jeho boje, váhání, dilemata, prohry i úspěchy. V naprosté většině témat je zde totiž výstava uctivé dokumentační a nejde do takové hloubky, která by porozumění či ztotožnění s Masarykem umožnila. Pomohl by možná také pohled na Masarykovy slabší stránky, třeba jeho až nesnesitelné pedantství dopadající především na jeho rodinu.

Vysloveně škoda pak je, že se výstavě nedaří představit Masaryka jako myslitele. V oddíle nazvaném Profesor jsou sice vystaveny desítky knih, brožur a tisků, ale místo myšlenek jsou vidět jen jejich hřbety. Kdyby místo toho zaplnily vitríny Masarykovy citáty, měl by návštěvník lepší představu, co je z Masaryka dosud oslovující a živé.

Velmi zdařilé je naproti tomu výtvarné pojetí výstavy. Ocenit je třeba také ilustrace pro děti, které ve výšce jejich očí vyprávějí Masarykův příběh trochu alternativněji. Právě v nich se do výstavy dostávají i vtipné momenty, které jinak spíše chybí. Například obrázkový Masaryk po podpisu Filadelfské deklarace tvrdí, že “Tímto zakládám sbírku prezidentských per. Ať je o ní ve světě slyšet.”

Na úvodní otázku, zda výstava uspěla, je možné odpovědět jen “ano, a ne”. Fenomén Masaryk je bezesporu velmi zdařilá a především poctivá dokumentační výstava, za kterou stojí velké množství práce. Daří se jí tam, kde ukazuje Masarykův “druhý” život. Méně úspěšná je tehdy, když má ukázat více než jen vnější obraz TGM a skutečně proniknout do nitra člověka, myslitele a politika jménem Tomáš Garrigue Masaryk. V tom nepřekročila stín dosavadních pomníků a sama se stala dalším z nich, byť na tom samozřejmě není nic špatného. Masaryk si připomínání a vydařené výstavní “pomníky” zaslouží.